

Європейські керівні принципи з етики та поведінки для прокурорів «Будапештські керівні принципи»

(Прийняті на 6-й конференції Генеральних прокурорів Європи в Будапешті 31 травня 2005 року)

Вступ

1. Прокурори відіграють ключову роль у системі кримінальної юстиції, більш того, в деяких правових системах вони виконують й інші завдання у сфері, наприклад, комерційного, цивільного чи адміністративного права в якості захисників законності.

2. Беручи даний факт до уваги, Конференція Генеральних прокурорів Європи переконана в тому, що ініціатива визначення загальних принципів для прокурорів має бути підтримана, і Конференція на пленарній сесії в Будапешті у травні 2005 року схвалила наступні Європейські керівні принципи з етики і поведінки для прокурорів.

3. Відповідно до Рекомендацій R (2000) 19 Комітету міністрів Ради Європи про роль державного обвинувачення у системі кримінального правосуддя, основного документу Конференції Генеральних прокурорів Європи, прокурори являють собою органи державної влади, які від імені всього суспільства і в публічних інтересах гарантують застосування права там, де порушення закону тягне за собою кримінально-правову санкцію, враховуючи і права людини, і необхідність ефективної системи кримінальної юстиції.

4. У всіх системах кримінальної юстиції прокурори вирішують питання про початок і продовження кримінального переслідування; представляють обвинувачення в суді і можуть подавати апеляційні скарги або підтримувати їх щодо всіх або деяких судових рішень.

5. Керівні принципи не є обов'язковими для органів прокуратури різних країн, проте їх слід розглядати як такі, що містять широко поширені загальні принципи діяльності прокурорів при виконанні ними своїх посадових обов'язків, і в якості керівництва на національному рівні, що стосується етичних та інших подібних питань.

6. Керівні принципи встановлюють стандарти поведінки та практичної діяльності, виконання яких очікується від усіх прокурорів, які працюють у або від імені органів прокуратури.

7. Для забезпечення того, щоб прокурори були в змозі виконувати свої професійні обов'язки самостійно і відповідно до даних керівних принципів, Конференція звертає увагу на заходи безпеки, втілені в § 4–10 Рекомендації R (2000) 19 про роль державного обвинувачення у системі кримінального правосуддя.

I. Основні обов'язки

Прокурори повинні в усі часи і при всіх обставинах:

- Виконувати свої обов'язки, включаючи обов'язок діяти згідно з відповідними нормами національного і міжнародного права;
- Виконувати свої функції чесно, неупереджено, послідовно і швидко;
- Поважати, захищати і підтримувати людську гідність і права людини;
- Брати до уваги, що вони діють від імені всього суспільства і в публічних інтересах;
- Намагатися підтримувати справедливий баланс між базовими інтересами суспільства та інтересами і правами людини.

II. Професійна поведінка в загальних рисах

Прокурори повинні в усі часи твердо дотримуватися професійних стандартів і:

- a. в усі часи підтримувати честь і гідність своєї професії;
- b. завжди вести себе професійно;
- c. в усі часи відповідати найвищим стандартам чесності і піклування;
- d. виконувати свої функції на основі оцінки обставин і відповідно до закону, незалежно від можливого негативного впливу;
- e. бути завжди добре поінформованими, тренуваними і не відставати від значущих юридичних та соціальних змін;
- f. намагатися бути – і докласти до цього зусиль – безсторонніми і стійкими, у тому числі шляхом прийняття і опублікування загальних керівних начал, принципів і критеріїв, як встановлено в пункті a. § 36 Рекомендації R (2000) 19, якими вони повинні керуватися при індивідуальному і колективному виконанні своїх обов'язків, налагодження, де це необхідно, діалогу і роботи в команді;
- g. виконувати свої обов'язки чесно і без страху, вигоди або упередження;
- h. не піддаватися впливу індивідуальних чи приватних інтересів, а також тиску з боку суспільства та засобів масової інформації;
- i. поважати право кожної людини на рівність перед судом і утримуватися від проявів дискримінації щодо осіб з яких-небудь підстав, як-то стать, раса, колір шкіри, мова, релігія, політичні та інші переконання, сексуальна орієнтація, національне чи соціальне походження, приналежність до національної меншини, майновий стан, народження, здоров'я, фізичні або розумові недоліки або інше;
- j. зберігати конфіденційність у професійних питаннях;
- k. брати до уваги переконання, законні інтереси, приватні та інші ділові відносини людей, які зустрічаються їм за посадою;
- l. намагатися гарантувати настільки, наскільки дозволяють повноваження, щоб особи були належним чином поінформовані щодо їх прав та правового статусу;

м. розмежовувати свої повноваження з судами, поліцією й іншими органами державної влади, так само як і з усіма іншими представниками юридичної професії з належними повагою і ввічливістю;

п. надавати допомогу прокурорам і органам державної влади інших країн до максимально можливих меж відповідно до закону і з метою подальшого розвитку міжнародного співробітництва;

о. не дозволяти особистим чи фінансовим інтересам прокурорів або їх сімейним, громадським або іншим взаємовідносинам негативно впливати на їх поведінку в якості прокурорів. Особливо, вони не повинні виконувати свої обов'язки в якості прокурорів у тих справах, в яких вони, члени їх сім'ї або партнери по бізнесу мають особисті, приватні або фінансові інтереси або зв'язки.

III. Професійна поведінка в сфері кримінального правосуддя

Під час роботи в сфері кримінального правосуддя прокурори повинні в усі часи:

а. підтримувати принцип справедливого суду, який зафіксований в ст. 6 Європейської Конвенції з захисту прав людини та основних свобод і відтворюється в практиці Європейського Суду з прав людини;

б. здійснювати свої функції чесно, неупереджено, об'єктивно і, в межах положень, викладених в законі, самостійно;

с. прагнути забезпечити, щоб система кримінальної юстиції функціонувала настільки швидко, наскільки можливо при одночасній відповідності інтересам правосуддя;

д. поважати принцип презумпції невинуватості;

е. прагнути забезпечити, щоб проводилися всі необхідні та обгрунтовані дослідження і розслідування перед тим, як прийняти рішення про те, переслідувати в кримінальному порядку особу чи ні, робити чи ні будь-які інші дії, які вплинуть на хід всієї справи;

ф. приділяти увагу всім істотним обставинами справи, у тому числі тим, які стосуються підозрюваного, незалежно від того, надасть це згодом будь-які переваги розслідуванню чи ні;

г. не порушувати і не продовжувати процес, коли незалежне розслідування свідчить про необгрунтованість обвинувачення;

h. вести справу рішуче і твердо, але справедливо, і не закривати очі на те, про що свідчать докази;

і. дослідити здобуті докази на предмет законності їх отримання;

j. відмовитися використовувати докази, коли є вагомі підстави вважати, що вони були здобуті незаконним способом, який став причиною грубого порушення прав підозрюваного чи інших осіб, проти кого-небудь, окрім тих, хто подібний спосіб застосував;

к. прагнути забезпечити, щоб до тих, хто використовував такий незаконний спосіб, були застосовані відповідні заходи;

l. захищати принцип рівності сторін, особливо при розкритті інформації обвинуваченому та його адвокату в відповідності до закону і принципу справедливого суду;

м. приділяти належну увагу інтересам свідків і жертв;

п. сприяти суду у винесенні справедливого рішення,

о. приймати рішення, засновані на неупередженій та професійній оцінці наявних доказів.

IV. Поведінка в приватному житті

а. прокурори не повинні компрометувати своїми вчинками в приватному житті реально існуючі або ті, що побутують у громадській думці, такі достоїнства співробітників органів прокуратури, як чесність, справедливість і неупередженість;

б. прокурори повинні поважати закон і дотримуватися його в усі часи;

с. прокурори повинні вести себе таким чином, щоб підтримувати і зберігати впевненість суспільства в їх професії;

д. прокурори не повинні використовувати будь-яку інформацію, до якої вони отримали доступ по службі, для задоволення своїх власних приватних інтересів або інтересів других осіб;

е. прокурори не повинні приймати будь-які подарунки, призи, привілеї, стимули або відчувати на собі гостинність у третіх осіб або виконувати будь-які завдання, які можуть скомпрометувати їх чесність, справедливість чи безсторонність.

Дані керівні начала ґрунтуються, зокрема, на:

– Європейській Конвенції про захист прав і основних свобод;

– Рекомендації R (2000) 19 про роль державного обвинувачення у системі кримінального правосуддя;

– Рекомендації R (2000) 10 про кодекси поведінки для посадових осіб;

– Керівних принципах, що стосуються ролі осіб, які здійснюють судові переслідування, прийнятих VIII Конгресом ООН з попередження злочинності та поводження з правопорушниками (Гавана, 27 серпня – 7 вересня 1990 р.);

– інших значущих кодексах етики або професійних кодексах, запропонованих чи прийнятих державними органами або приватними та міжнародними об'єднаннями.